

POSTANOWIENIE

6 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym 6 marca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku T. K. i M. K.

z udziałem Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Warszawie, H. O., J. O., G.

H. i Ł. O.

o zasiedzenie,

na skutek skargi kasacyjnej T. K. i M. K.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Gliwicach

z 5 listopada 2020 r., III Ca 1064/20,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od T. K. i M. K. na rzecz Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Warszawie kwotę 1350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy T. K. i M. K. wnieśli skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Gliwicach, oddalającego apelację skarżących w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia prowadzonej z udziałem Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oraz innych osób.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako pierwszą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazali oczywistą zasadność skargi. Wyeksponowali przy tym dwa wątki: błędnej, w przekonaniu wnioskodawców, oceny co do braku samoistności posiadania przez nich całej nieruchomości stanowiącej przedmiot współwłasności oraz niewzięcia przez Sąd drugiej instancji pod uwagę faktu uznania wniosku przez niektórych uczestników postępowania.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd drugiej instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (postanowienie SN z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd drugiej instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (postanowienie SN z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaganiom tym nie odpowiada i sprowadza się do powtórzenia zarzutów kasacyjnych oraz skróconej, zmodyfikowanej wersji ich uzasadnienia. Wnioskodawcy nie przedstawili argumentacji wymaganej przy powołaniu się na przyczynę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zdolnej do przekonania o "oczywistej" zasadności skargi. Argumentacja skarżących jest utrzymana na wysokim poziomie ogólności i ogranicza się do postawienia własnych tez o tym, że - wbrew stanowisku Sądu Okręgowego co do niewykazania przesłanek posiadania - skarżący wykroczyli poza zakres uprawnień przysługujących im z tytułu współwłasności oraz zmanifestowali wolę rozszerzenia posiadania nieruchomości ponad przysługujący im udział.

Co się tyczy z kolei uznania wniosku przez niektórych uczestników postępowania, to nie mogło ono mieć wpływu na ocenę skargi kasacyjnej jako oczywiście uzasadnionej. Rzecz nie tylko w tym, że uznanie dokonała jedynie część uczestników, lecz – że uznanie wniosku o stwierdzenie zasiedzenia nie jest wystarczające do wydania rozstrzygnięcia zgodnego z wnioskiem. Zasiedzenie następuje z mocy samego prawa - *ex lege*, a postanowienie stwierdzające nabycie w ten sposób własności nieruchomości ma charakter deklaratoryjny i zapada jedynie w razie przyjęcia przez sąd oceny, że skutek taki rzeczywiście wystąpił, wobec spełnienia przesłanek zasiedzenia sprowadzających się do zaistnienia określonych faktów. Fakt posiadania samoistnego nieruchomości w określonym czasie ma charakter obiektywny, nie zachodzi więc możliwość, by jego wystąpienie było zależne od złożenia przez uczestników postępowania (nawet wszystkich zainteresowanych) oświadczeń o przyłączeniu się do wniosku czy jego uznaniu.

Jako drugą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazali występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych. Przyczyna ta została przy tym zgłoszona na wypadek, „gdyby Sąd Najwyższy uznał, iż nie zachodzi oczywista zasadność skargi kasacyjnej”. Należy zatem przypomnieć, że połączenie przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. z oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy dotyczą one odmiennych podstaw kasacyjnych. Dana kwestia nie może bowiem stanowić istotnego zagadnienia prawnego i jednocześnie nie pozostawiać żadnych wątpliwości co do jej prawidłowego rozstrzygnięcia (postanowienie SN z 9 stycznia 2012 r., III UK 60/11). Tymczasem rzekome zagadnienia prawne, ujęte w formę trzech pytań, dotyczą w istocie kwestii tożsamyh z poruszonymi w ramach wyводу o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, to jest kwestii manifestacji woli posiadania nieruchomości „ponad udział” i sposobu wykazania tej kwestii oraz uznania wniosku o stwierdzenie zasiedzenia.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01).

Istotność problemu prawnego wyraża się w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (postanowienie SN z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie SN z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (postanowienie SN z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć więc taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której pytania zostały zadane, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw.

Przedstawione przez wnioskodawców pytania nie stanowią istotnych zagadnień prawnych w opisanym wyżej rozumieniu. Wyżej wskazano już na niespójność stanowiska skarżących co do wystąpienia, w odniesieniu do zbieżnych zagadnień, dwóch wykluczających się przyczyn kasacyjnych. Obecnie należy natomiast wskazać, że rzekome zagadnienia prawne stanowią w istocie pytania o prawidłowość oceny prawnej wyrażonej przez Sąd drugiej instancji konkretnie w tej sprawie. Problemy te nie zostały poddane odpowiedniej generalizacji, a wnioskodawcy nie podjęli próby wykazania, by rozstrzygnięcie opisanych kwestii stwarzało rzeczywiste, poważne trudności natury prawnej.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 pkt k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono mając na względzie sporne interesy stron, ich

wysokość ustalając na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 5 pkt 1 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Mimo wniesienia odpowiedzi na skargę kasacyjną także przez Prokuraturę Generalną Rzeczypospolitej Polskiej nie uwzględniono wniosku o zasądzenie kosztów postępowania na rzecz Skarbu Państwa. Rzecz bowiem w tym, że – oprócz osób fizycznych – uczestnikiem postępowania był jedynie Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. Sąd pierwszej instancji prawidłowo określił katalog uczestników w komparycji orzeczenia, sprostowanego następnie – bez wystąpienia ku temu rzeczywistych podstaw – przez Sąd Okręgowy. Efektem wspomnianego sprostowania było wskazanie, że w sprawie brał udział podmiot oznaczony jako „Skarb Państwa – Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w Warszawie”.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (dalej: uKOWR) Krajowy Ośrodek jest państwową osobą prawną będącą agencją wykonawczą w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, z późn. zm.). Zadania KOWR, w tym związane z administrowaniem zasobami majątkowymi Skarbu Państwa przeznaczonymi na cele rolne oraz z obrotem nieruchomościami i innymi składnikami majątku Skarbu Państwa, są wymienione w art. 9 ust. 1 i 2 uKOWR. Podmiot ten wykonuje liczne czynności na rzecz Skarbu Państwa, jest jednak odrębną od niego osobą prawną, a nie jednostką organizacyjną (*statio fisci*) Skarbu Państwa. W konsekwencji działania Sądu drugiej instancji związane z udziałem KOWR w sprawie – sprostowanie postanowienia Sądu Rejonowego oraz wskazanie Skarbu Państwa jako uczestnika postępowania – nie były prawidłowe. Przyjęte przez Sąd Okręgowy oznaczenie uczestnika, obejmujące w istocie dwa odrębne podmioty prawa, nie wynika zresztą z ogólnych zasad oznaczania Skarbu Państwa jako strony postępowania; jednocześnie natomiast brak przepisów, które wprowadzałyby – na zasadzie wyjątku – taki sposób konkretyzacji wspomnianego podmiotu publicznoprawnego działającego w charakterze strony (uczestnika) postępowania o stwierdzenie zasiedzenia.

Rozstrzygnięcie przez Sąd Okręgowy opisanej wyżej kwestii podmiotowej nie pozostaje także spójne z dalszymi czynnościami Sądu, w tym z faktem doręczenia odpisu skargi kasacyjnej wnioskodawców pełnomocnikowi ustanowionemu przez KOWR (radcy prawnemu – k. 572, 573 i 578). Skoro Sąd Okręgowy uważał, że prowadzi postępowanie z udziałem Skarbu Państwa, to stosownie do art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej odpis skargi kasacyjnej, jako pisma wszczynającego postępowanie przed Sądem Najwyższym, bezwzględnie podlegałby doręczeniu Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Tymczasem w sprawie doręczenia takiego dokonano dopiero po tym, jak Sąd Najwyższy, kierując się treścią zaskarżonego postanowienia, zwrócił Sądowi Okręgowemu uwagę na wspomniany ostatnio zakres zadań Prokuraturii Generalnej RP w postępowaniach przed Sądem Najwyższym (k. 616).

Choć ostatecznie doręczono odpis skargi także na adres Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, która w konsekwencji tego doręczenia wniosła odpowiedź na skargę, wraz z wnioskiem o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, to wniosek o koszty nie mógł zostać uwzględniony, gdyż, jak wskazano już wyżej, uczestnikiem postępowania był w istocie KOWR, a nie Skarb Państwa. W świetle przedmiotu i przebiegu postępowania jako jasne jawi się przy tym, że odmienna treść komparycji zaskarżonego orzeczenia jest jedynie wynikiem oczywistej omyłki pisarskiej, nieskorygowanej przez Sąd Okręgowy mimo uzyskania ku temu okazji na skutek ponownego zwrotu skargi kasacyjnej wraz z aktami sprawy (k. 687), zmierzającego do uporządkowania kwestii związanych ze stroną podmiotową niniejszego postępowania.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

(r.g.)

